M011123F01

Time : 2½ Hours [Total Marks: 75]

N.B. 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicates full marks.

Q. 1 (A) Choose the correct alternative (Any eight) 08

1) .....is the holy book of the Sikhs.
(Guru Granath Sahib, Bible, Quran)
2) In India, the state of .....has the lowest gender ratio.
(Rajasthan, Haryana, Punjab)
3) The major cause of the declining sex ratio is .....
(Poverty, Pollution, Smoking)
4) .....is the main reason for female foeticide.
(Preference of male child, Unemployment, Globalisation)
5) Gender is a ..... concept
(Sociological, Economic, Biological)
6) There are ..... schedules in the Indian Constitution.
(12, 13, 14)
7) .....is the chief architect of the Indian constitution.
(Dr. Rajendra Prasad, Dr.B.R.Ambedkar, Acharya Kripalni)
8) India has a .....Party System.
(Multi, Dual, Single)
9) Prime Minister is the ..... head in India.
(Executive, Judicial, Legislative)
10) 73rd Amendment of the Indian Constitution is related to .....
(Independent Judiciary, Panchayati Raj, Parliamentary System)

(B) State whether the following statements are True or False (Any seven) 07

1) Tribal population is found in the urban areas.
2) English is the secondary official languages of the Indian Union
3) Split personality is a type of psychosis mental disorder.
4) Night blindness is caused due to deficiency of vitamin C.
5) Each tribal group of India has a language of its own.
6) Regionalism can cause inter-state tension and confrontation.
7) All those who have attained 18 years of age have the right to vote in India.
8) The judiciary is dependent on the parliament for its day to day functioning.
9) There are 10 Fundamental Duties enshrined in the Indian Constitution.
10) Municipal corporations are formed as per the Act of the state government.

Q. 2 (A) Explain the causes of gender disparity in India? 15

OR

(B) What are the services provided to physically disabled persons? Explain its. 15

Q. 3 (A) Explain the causes and effects of women violence in India. 15

OR

(B) Discuss various issues regarding communalism in India. 15

Q.4 (A) Discuss the fundamental duties of Indian citizens. 15

OR

Q. 4 (B) Setae the basic features of Indian constitution. 15

Q. 5 (A) Explain the various socio-economics and cultural problems in India. 15

OR

Q. 5 (B) Write short notes on (any three) 15

a) Role of women in Politics
b) Linguistic Diversity
c) Way to achieve communal harmony
d) India's Literacy Rates
e) Characteristic of urban population

(मराठी रूपांतर)

वेळ: - - तास एकूण गुण ७५

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत. २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ (अ) योग्य पर्याय निवडा (कोणतेही आठ) ०८

१) ---------- हा शिखांचा पवित्र ग्रंथ आहे.
(गुरु ग्रंथ साहिब, बायबल, कुराण)

२) भारतात ------- राज्यात सर्वात कमी लिंग गुणोत्तर आहे.
(राजस्थान, हरियाणा, पंजाब)

३) घटत्या लिंग गुणोत्तराचे प्रमुख कारण ------ होय.
(गरिबी ,प्रदूषण, धूम्रपान)

४) स्त्री भ्रूणहत्येचे मुख्य कारण -------- होय.
(पुरुष मुलाचे प्राधान्य, बेरोजगारी, जागतिकीकरण)

५) लिंग ही ------ संकल्पना आहे.
(समाजशास्त्रीय, आर्थिक, जैविक)

६) भारतीय राज्यघटनेत -------- परिशिष्टे आहेत.
(१२, १३, १४)

७) --------- हे भारतीय संविधानाचे प्रमुख शिल्पकार आहेत.
(डॉ. राजेंद्र प्रसाद, डॉ. बी. आर. आंबेडकर, आचार्य कृपलनी)

८) भारतात -------- पक्ष प्रणाली आहे.
(बहु, दुहेरी, एकल)

९) पंतप्रधान हे भारतातील -------- प्रमुख आहेत.
(कार्यकारी, न्यायिक, विधिमंडळ)

१०) भारतीय राज्यघटनेची 73 वी घटनादुरुस्ती -------- शी संबंधित आहे.
(स्वतंत्र न्यायव्यवस्था, पंचायती राज, संसदीय व्यवस्था)

(ब) खालील विधाने चूक की बरोबर आहेत ते सांगा (कोणतेही सात) ०७

१) आदिवासी लोकसंख्या शहरी भागात आढळते.

२) इंग्रजी ही भारतीय संघराज्याची दुय्यम अधिकृत भाषा आहे

३) स्प्लिट पर्सनॅलिटी हा एक प्रकारचा मानसिक मनोविकार आहे.

४) क जीवनसत्वाच्या कमतरतेमुळे रातांधळेपणा होतो.

५) भारतातील प्रत्येक आदिवासी समूहाची स्वतःची एक भाषा आहे.

६) प्रादेशिकता आंतरराज्य तणाव आणि संघर्षाला कारणीभूत ठरू शकते.

७) १८ वर्षे पूर्ण झालेल्या सर्वांना भारतात मतदानाचा अधिकार आहे.

८) न्यायपालिका दैनंदिन कामकाजासाठी संसदेवर अवलंबून आहे.

९) भारतीय संविधानात १० मूलभूत कर्तव्ये समाविष्ट आहेत.

१०) राज्य सरकारच्या अधिनियमानुसार महानगरपालिका स्थापन केल्या जातात.

प्रश्न २ अ) भारतातील लिंग गुणोत्तर विषमतेची कारणे स्पष्ट करा ? किंवा १५

प्रश्न २ ब) शारीरिक दृष्ट्या अपंग व्यक्तींना कोणत्या सेवा दिल्या जातात? स्पष्ट करा. १५

प्रश्न ३ अ) भारतातील महिला अत्याचारांची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा. किंवा १५

प्रश्न ३ ब) भारतातील जातीयवादाशी संबंधित विविध मुद्द्यांवर चर्चा करा. १५

प्रश्न ४ अ) भारतीय नागरिकांच्या मूलभूत कर्तव्यांची चर्चा करा. किंवा १५

प्रश्न ४ ब) भारतीय राज्यघटनेची मूलभूत वैशिष्ट्ये सांगा. १५

प्रश्न ५ अ) भारतातील विविध सामाजिक-आर्थिक आणि सांस्कृतिक समस्या स्पष्ट करा. किंवा १५

प्रश्न ५ टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) १५

अ) राजकारणातील महिलांची भूमिका

ब) भाषिक विविधता

क) जातीय सलोखा साधण्याचा मार्ग

ड) भारतातील साक्षरता दर

ई) शहरी लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये

Note:- 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal Marks .
3) Figures to the right indicates full marks.

Q. 1 A) **Fill in the blanks .(Any Eight)** 08

1 NCC finally established in India on --------
2 Problem solving enable us to deal with ---------in our lives.
3 In India. ---------- takes care of internal security.
4 We turn ---------- degrees in 'peeche Mur'.
5 There are --------- cores of life skills which helps in enhancing the personality of an individual.
6 ---------- is a holly book of Hindus.
7 When you feel stressed. try to express your ---------- .
8 S.L.R. Stands for ---------- .
9 ---------- is overall incharge of NCC.
10 A line of men standing one behind the other is called a ---------- .

Q.1 B) **State the following sentences are true or false.(Any seven)** 07

1) Discipline means quick and willing obedience to instruction.
2) Each group headquarter is headed by an officer of the rank of Lt. General.
3) In an integrated country people do not share common goals.
4) Tejchal starts with left foot .
5) The vehicle pulling the parasailing should have enough pulling power .
6) MPI stands for Mean point of impact.
7) Passive communicators believes that everyone should like them .
8) Effective range of 0.22 rife is 100 yards.
9) Watching TV can be a huge time waster.
10) In visram position distance between heel to heel remains 12 inches.

Q2 **Answer the following .**

1) What are the objectives of NCC? 07
2) What are the main features of RDC camp? 08

OR

1) List the duties and responsibilities of NCC cadets. 07
2) What are the main features of EBSB Camp? 08

Q.3 **Answer the following .**

1) Name the 10 Parts of 7.62 mm S.L.R. 07
2) What is the importance of national unity? 08

OR

1) What is the importance of weapon training? 07
2) How can youth contribute individually for nation building. 08

Q.4 **Answer the following .**

1) What are the points to be checked during Savdhan? 07
2) Write full NCC song . 08

OR

1) What are the stress management techniques . 07
2) Explain the various Rank in Army ,Navy and Air force. 08

Q.5 **Answer the following .**

1) Write the name of different types of obstacles course use in NCC training. 07
2) What is solar energy? How it is produce and use. 08

OR

1) What point should kept in to mind to improve public speaking skills? 07
2) What are the various types of groups? 08

रिकाम्या जागा भरा. (कोणतेही आठ) ०८

१ NCC अखेर भारतात -------- रोजी स्थापन झाली.

२ समस्या सोडवणे आपल्याला आपल्या जीवनात ---------- हाताळण्यास सक्षम करते.

३ भारतात ---------- हे खाते अंतर्गत सुरक्षेची काळजी घेते.

४ कॅडेट पिछे मुड मध्ये ----------अंश वळतो.

५ -------- जीवन कौशल्ये आहेत जी व्यक्तीचे व्यक्तिमत्व वाढवण्यास मदत करतात.

६ ------हा हिंदू चा पवित्र ग्रंथ आहे.

७ जेव्हा तुम्हाला तणाव वाटत असेल तेव्हा तुमचे ---------- व्यक्त करण्याचा प्रयत्न करा.

८ S.L.R. याचा अर्थ ---------- आहे. .

९ ---------- हे NCC चे प्रभारी असतात .

१० एकमेकांच्या मागे उभ्या असलेल्या छात्रांच्या ओळीला ---------- म्हणतात.

प्र.क्र१ब खालील वाक्य चूक कि बरोबर ते सांगा. (कोणतेही सात) ०७

१ शिस्त म्हणजे सूचनांचे त्वरित आणि स्वेच्छेने पालन करणे.

२ प्रत्येक गट मुख्यालयाचे प्रमुख लेफ्टनंट जनरल दर्जाचा अधिकारी असतो.

३ एकात्मिक देशात लोकांची उद्दिष्टे समान नसतात .

४ तेज चाल डाव्या पायाने सुरू होते.

५ पॅरामेलिंग खेचणाऱ्या वाहनामध्ये पुरेशी खेचण्याची शक्ती असावी.

६ MPI म्हणजे मीन पॉइंट ऑफ इम्पॅक्ट.

७ निष्क्रीय संप्रेषकांचा असा विश्वास आहे की प्रत्येकाला ते आवडले पाहिजे.

८ ०.२२ राइफलची प्रभावी श्रेणी १०० यार्ड आहे.

९ टीव्ही पाहणे खूप वेळ वाया घालवू शकते.

१० विश्राम स्थितीत टाच ते टाच मधील अंतर१२ इंच असते.

प्र क्र. २ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा . ०७

१ NCC ची उद्दिष्टे काय आहेत? ०८

२ RDC शिबिराची मुख्य वैशिष्ट्ये कोणती? **किंवा**

१ NCC कॅडेट्सची कर्तव्ये आणि जबाबदाऱ्यांची यादी करा. ०७

२ ईबीएसवी कॅम्पची मुख्य वैशिष्ट्ये काय आहेत ? ०८

प्र क्र. ३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा . ०७

१ ७.६२ मिमी S.L.R च्या १० भागांची नावे द्या. ०८

२ राष्ट्रीय एकात्मतेचे महत्व काय आहे ? **किंवा**

१ शस्त्र प्रशिक्षणाचे महत्त्व काय आहे? ०७

२ राष्ट्र उभारणीसाठी युवक वैयक्तिकरित्या कसे योगदान देऊ शकतात? ०८

प्र क्र. ४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा . ०७

१ सावधान स्थिती दरम्यान कोणते मुद्दे तपासायचे आहेत? ०८

२ पूर्ण NCC गाणे लिहा. **किंवा**

१ तणाव व्यवस्थापन तंत्र काय आहेत ? ०७

२ आर्मी, नेव्ही आणि एअर फोर्समधील विविध पदांचे स्पष्टीकरण करा. ०८

प्र क्र. ५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा . ०७

१ NCC प्रशिक्षणामध्ये वापरल्या जाणाऱ्या विविध प्रकारच्या अडथळ्यांची नावे लिहा. ०८

२ सौर ऊर्जा म्हणजे काय? त्याचे उत्पादन आणि वापर कसा होतो? **किंवा**

१ सार्वजनिक बोलण्याचे कौशल्य सुधारण्यासाठी कोणता मुद्दा लक्षात ठेवला पाहिजे? ०७

२ गट कोण कोणत्या प्रकारचे असतात ? ०८

FYBA.
2/11/23

M021123F07

Marks – 80 Time- 2.5 hrs.

N.B.-1. All questions are compulsory.
2. All the questions carry equal marks.

Q.1 Write short notes on **any four** of the following in about 100 words each **20**

1. Significance of effective communication
2. Indian English
3. Benefits of listening skills
4. American English
5. Writing for effective communication
6. Varieties of English

Q.2 Read the passage given below and answer the questions that follow. **20**

Jadav Payeng was born in 1963. At the age of sixteen, he began planting trees on a deserted island, and over the next few decades, an entire forest grew out of his efforts. He devoted his youth and most of his life to the mission-reducing erosion by planting trees and tending to the land This forest became known as the Molai forest, after Jadav's nickname Over the last few years, he has been given a number of awards, and been made the subject of documentaries and books about environmental conservation. In 2015, this humble tribesman from Assam was honored with the Padma Shri award for his contributions.

In 1979, during the monsoon, sixteen-year-old Jadav saw a pile of snakes washed up on a sandbar after the Brahmaputra river flooded. They were scorched to death in the heat that came after the rains and dried the water up. The sight filled him with horror and drove him to wonder what would happen to humans and whether they, too, would die the same way without shade and tree cover in the heat. He asked the nearby villagers for help because he could see that the land around them was being eroded and damaged rapidly. Their advice was to plant trees, as many trees as possible, especially trees like bamboo which would be able to survive difficult weather. Jadav took their advice to heart, and never looked back. Driven by his mission, he stopped going to school, focusing only on the task at hand-to plant more trees, every day.

The Brahmaputra River is home to the world's largest river island Majuli. This island is almost 1000 hectares in area but is constantly threatened by submersion due to the widespread soil erosion that takes place. Majuli Island was shrinking, and fast. To stop this, the Forestry Division of Golaghat district launched a plan in 1980 to plant trees across 200 hectares. Jadav was one of the local laborers to help with this effort. When the plan was abandoned in 1983, Jadav continued as if it had never stopped. He chose to stay back even after the others left, and not only did he take care of the trees already planted, but he went on to plant hundreds and thousands more trees, transforming the barren sandbars and islands in the Brahmaputra into a dense, green forest.

This forest was named the 'Molai' Forest after him, and became a home to elephants, rhinoceros, Bengal tigers, and a number of different kinds of deer and birds. The trees themselves are incredibly diverse, as Jadav planted as many seeds as he could lay his hands on, not just bamboo-though bamboo is the most common tree in the forest. Today, people

travel from all over the world to visit the Molai Forest to get a glimpse of not just the wildlife but also the wonder of a forest this single man managed to create.

1. Why is Jadav Payeng famous? 01
2. Write a note on Molai Forest in your own words. 02
3. Write the phrases that aptly describe Jadav Payeng: 03
   a. lover of nature b. unemployed youth
   c. creator of forest d. killer of snakes
4. What was the plan of the Forestry Division of Golaghat district? 02
5. List the animals that have made Molai Forest their home. 02
6. Find the words from the passage which mean- 02
   a. slightly burned, or damaged by fire or heat-
   b. the act of beingunder the surface of a liquid -
7. Use appropriate prepositions to fill in the blanks in the following sentences: 03
   a. The Konkan region is known ..... its greenery. (for,on,it)
   b. We find solar panels . . . . . many terraces these days.(on,there,in)
   c. Awareness ..... environmental conservation is necessary while planningprojects.(in.on.at)
8. Change the voice of **any two** of the following sentences: 02
   a. Jadav saw a pile of snakes washed up on a sandbar.
   b. He was driven by his mission.
   c. He has been given a number of awards.
9. Fill in the blanks with appropriate articles. 03

   I witnessed _____ accident this morning. _____ car crashed into _____ tree. _____ driver of _____ car wasn't hurt, but _____ car was badly damaged.

Q.3 Attempt **any four** of the following questions: **20**

1. As the Cultural Representative of your college. Prepare a speech welcoming and introducing freshers to your institution.
2. Introduce yourself at the first meeting of your college's Student Committee.
3. Develop a conversation amongst students on any event.
4. You have been asked to compere the Annual Prize Distribution Ceremony of your college. Also prepare a script for the introduction of the eminent guests for the occasion.
5. Draft a vote of thanks for any formal event of your choice.

Q.4. A. You have just graduated in Arts from a reputed institution. Send an application with your biodata to Messrs. Shah & Shah, applying for a post of a content writer an expressing a hope that you will get the job. **08**

B. Write an application to the principal of the college for a duplicate ID card. **07**

C. Read the following instructions and attempt **any one** email. **05**

i. Write an email complaining to the BMC about the large potholes on the roads every monsoon. Draft the mail, outlining your suggestions for better road maintenance.

ii. Write an email to the local Cricket Club requesting sponsorship for the annual cricket championship tournaments in your college.

M031123[illegible]

FYBA
3/1/23

मराठी रूपांतर

वेळ : ३ तास

एकूण गुण : १००

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत
२. प्रत्येक प्रश्नाला समान गुण आहेत

प्र. १) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न लिहा. २०
१. मानसशास्त्राचे स्वरूप आणि उगम स्पष्ट करा.
२. मानसशास्त्राच्या विविध उपशाखा आणि त्यांचे विविध दृष्टीकोनांशी संबंध स्पष्ट करा.
३. प्रायोगिक पद्धतीची वैशिष्ट्ये काय आहेत?

प्र. २) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. २०
१. नसपेशीची रचना आणि कार्य आकृतीच्या आधारे स्पष्ट करा.
२. अंतःस्रावी ग्रंथी नससंस्थेकडे माहितीचे वहन आणि आंतर्क्रिया कशा पद्धतीने करते?
३. लिम्बिक यंत्रणेची रचना आणि कार्ये काय आहेत?

प्र. ३) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न लिहा. २०
१. अभिजात अभिसंधान सिद्धान्त स्पष्ट करा.
२. जीवशास्त्र, बोधन आणि अध्ययन यांमधील संबंध स्पष्ट करा.
३. निरीक्षणात्मक अध्ययन विशद करा.

प्र. ४) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. २०
१. ऍटकिन्सन आणि शिफरिन यांच्या त्रिस्तरीय प्रारूप स्पष्ट करा.
२. अल्पकालीन स्मृती आणि कार्यरत स्मृती यावर तपशीलवार चर्चा करा.
३. विस्मरणाची व्याख्या लिहा. विस्मरणाची कोणतीही दोन कारणे विशद करा.

प्र. ५) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. २०
१. सहसंबंध पद्धत
२. मानवी शरीरशास्त्राच्या अभ्यासाचे महत्व
३. मेंदुमधील अनुकरण
४. ऐंद्रिय स्मृति

M03[illegible]6

Duration: 3 hours Total Marks: 100

N.B. 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.

Q. 1) Answer any one of the following. 20

1. Explain the nature and origin of psychology.
2. Explain different subfields of psychology and their relation to different perspectives.
3. What are the characteristics of an experimental method?

Q. 2) Attempt any one of the following. 20

1. With the help of a diagram, explain the structure and functioning of a neuron.
2. How does the endocrine system transmit information and interact with the nervous system?
3. What are the limbic system's structure and functions?

Q. 3) Answer any one of the following. 20

1. Explain classical conditioning theory?
2. Explain the relationship between biology, cognition, and learning.
3. Describe observational learning.

Q. 4) Attempt any one of the following. 20

1. Explain in detail Atkinson and Shiffrin's three – stage information processing model of memory.
2. Discuss in detail short-term memory and working memory.
3. Define forgetting. Elaborate on any two reasons for forgetting.

Q. 5) Write any two of the following short notes. 20

1. Method of correlation
2. Importance of studying human biology
3. Imitation in brain
4. Sensory memory

FYBA.
3/11/23

M031123F15

Time-3 Hours Marks - 100

N.B. 1) All questions are compulsory.

2) All questions carry equal marks.

3) Figures to the right indicate full marks allotted to the question.

Q.1 Attempt any two of the following. **20**

A) Explain the main causes of the revolt of 1857

B) Discuss the activities of Poona Sarvajanik Sabha and Mahajan Sabha of Madras in creating political awareness.

C) Discuss about the foundation of Indian National Congress.

Q.2 Attempt any two of the following. **20**

A) Explain the role of the Moderates Congress in the Indian National Movement.

B) Give an account of the rise of extremists in the Indian National Congress.

C) Describe the revolutionary activities in India.

Q.3 Attempt any two of the following. **20**

A) State the importance of non- co-operation movement in Indian National Movement

B) Enumerate the civil disobedience movement.

C) Give in detail an account of Quit India Movement.

Q.4 Attempt any two of the following. **20**

A) Explain the salient features of the Government of India Act 1935.

B) Briefly describe the provisions of Cripps proposal.

C) Review the provisions of Indian Independence Act.

Q.5 Write a short note on any two of the following. **20**

A) Effects of revolt of 1857.

B) Revolutionaries in Maharashtra.

C) Poona Pact

D) Mount Batten Plan.

M03112315

(मराठीत रुपांतर)

गुण १००

वेळ ३ तास

सूचना १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

३) उजवीकडील अंक उपप्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र. १) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) १८५७ च्या उठावाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) पुणे सार्वजनिक सभा आणि मद्रास महाजन सभेच्या राजकीय जागृती विषयक कामगिरीची चर्चा करा.

क) राष्ट्रीय काँग्रेसच्या स्थापनेविषयी चर्चा करा.

प्र. २) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) भारतीय राष्ट्रीय चळवळीतील मवाळवादी काँग्रेसची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसमधील जहालमतवाद्यांच्या उदयाचा आढावा घ्या.

क) भारतातील क्रांतीकारी चळवळीतील घडामोडीचे वर्णन करा.

प्र. ३) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) भारतीय राष्ट्रीय चळवळीत असहकार चळवळीचे महत्वसांगा

ब) सविनय कायदेभंग चळवळीचा आढावा घ्या.

क) चलेजाव चळवळीची सविस्तर माहिती दया.

प्र. ४) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) १९३५ च्या भारत सरकारच्या कायद्याची ठळक वैशिष्टये स्पष्ट करा.

ब) क्रिप्स योजनेतील तरतुदीचे थोडक्यात वर्णन करा.

क) भारतीय स्वातंत्र्याच्या कायद्यातील तरतुदींचा आढावा घ्या.

प्रश्न ५) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. २०

अ) १८५७ च्या उठावाचे परिणाम.

ब) महाराष्ट्रातील क्रांतीकारक चळवळी.

क) पुणे करार.

ड) माउंट बॅटन योजना.

FYBA.
4/11/23

MO41123F24

Time: 3 Hrs Total Marks: 100

Instructions: 1) All questions are compulsory
2) Figures to the right indicate full marks
3) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1. Answer Any Two of the following. **20**

a) Define micro economics. Explain the scope of micro economics.
b) What is market economy? Explain the role of price mechanism in market economy.
c) Explain the importance of diagram and graph in economic analysis.

Q.2. Attempt Any Two of the following **20**

a) Explain the trade-offs faced by individuals in the economy with help of three examples.
b) How economic activities are organized through markets? Explain its benefits.
c) What is market failure? Explain the causes of market failure.

Q.3. Answer Any Two of the following. **20**

a) What are the determinants of demand? Explain.
b) Explain the law of supply with help of supply schedule and supply curve.
c) Show how does equilibrium price change due to changes in demand and changes in supply?

Q.4. Attempt Any Two of the following **20**

a) Explain the following concepts.
   i) Indifference curve
   ii) Marginal rate of substitution
b) Explain the equilibrium of a consumer with help of indifference curve and price line.
c) Explain income effect

Q.5. Write notes on Any Two of the following. **20**

a) Equation and function
b) Responses to incentives
c) Income elasticity of demand
d) Cardinal and ordinal measurement of utility

मराठी रूपांतर

वेळ : ३ तास एकूण गुण : १००

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात
३) आवश्यक तेथे व्यवस्थित आकृती काढा.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे लिहा. २०

अ) सूक्ष्म अर्थशास्त्राची व्याख्या करा. सूक्ष्म अर्थशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) बाजार अर्थव्यवस्था म्हणजे काय? बाजार अर्थव्यवस्थेतील किंमत यंत्रणेची भूमिका स्पष्ट करा.

क) आर्थिक विश्लेषणामध्ये आकृती आणि आलेख यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. २०

अ) अर्थव्यवस्थेतील व्यक्तींना भेडसावणाऱ्या समस्या याचे तीन उदाहरणांच्या सहाय्याने स्पष्टीकरण करा.

ब) बाजाराद्वारे आर्थिक उपक्रमांचे (क्रियांचे) आयोजन कसे केले जातात? त्याचे फायदे स्पष्ट करा .

क) बाजारातील अपयश म्हणजे काय? बाजारातील अपयशाची कारणे स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे लिहा. २०

अ) मागणी ठरविणारे घटक कोणते ? स्पष्ट करा .

ब) पुरवठा पत्रक आणि पुरवठा वक्र यांच्या मदतीने पुरवठ्याचा नियम स्पष्ट करा.

क) मागणीतील बदल आणि पुरवठ्यातील बदलांमुळे समतोल किंमत कशी बदलते ते दाखवा?

प्र. ४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा २०

अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा.
i) समवृत्ती वक्र
ii) प्रतिस्थापनाचा (पर्यायतेचा) सीमान्त दर

ब) समवृत्ती वक्र आणि किंमत रेषा यांच्या मदतीने उपभोक्त्याचे समतोल स्पष्ट करा.

क) उत्पन्न परिणाम स्पष्ट करा

प्र. ५. खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा. २०

अ) समीकरण आणि फलन

ब) प्रोत्साहनांना प्रतिसाद

क) मागणीची उत्पन्न लवचिकता

ड) उपयोगीतेचे संख्यात्मक (कार्डिनल) आणि क्रमात्मक (ऑर्डिनल) मापन

FYBA
06/11/23

Time: 3 Hours

M061123F31

Marks: 100

N. B.

1) All questions are compulsory and carry equal marks.
2) Use of map stencil and simple calculator is allowed.
3) Draw sketches and diagrams wherever necessary.
4) Attach appendix page to the answer book.

Q.No.1.Attempt any two questions from the following:

a. Give definition of Human Geography and explain in detail various branches of it. (10)
b. State the nature and scope of human geography. (10)
c. Write an account on Man-Environment relationship, possibilism (10)

Q. No.2. Attempt any two questions from the following:

a. Discuss the trend of world population change. (10)
b. Give the definition over popu ation and explain its problems. (10)
c. Describe the 'Demographic Transitional Model' with neat diagram. (10)

Q. No.3. .Attempt any two questions from the following:

a. Explain the concept of urban and rural settlement. (10)
b. Write the functional classification of urban settlement. (10)
c. Describe the types of rural settlement on the bases of pattern. (10)

Q. No.4. Attempt any two questions from the following:

a. Define migration and explain types of migration. (10)
b. Give the factors influencing migration. (10)
c. Discuss the emerging trend in migration and crises of migrants. (10)

Q. No.5. Attempt any two questions from the following:

a. Define map and give the types of map. (10)
b. Draw the 1:100000 scale bar. (10)
c. with help of Beed district data 2011 construct age sex pyramid and interpret it. (10)

Age Group	Male (000)	Female (000)
0-15	20.41	19.14
16-30	13.94	12.54
31-40	6.23	5.98
41-50	5.02	4.51
51-60	3.35	2.93
Above 60	3.31	3.18

d. Construct the dot map for the following data and interpret it(Refer appendix page). (10)

(P.T.O)

वेळ 3 तास

M061123F31

गुण : १००

सूचना :

१. सर्व प्रश्न आवश्यक असून सर्वांना समान गुण आहेत.
२. नकाशा स्टेन्सिल आणि साधा कॅल्कूलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.
३. आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.
४. परिशिष्ट पण उत्तरपत्रिकेस जोडा.

प्र. १. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

अ. मानवी भूगोलाची व्याख्या सांगून मानवी भूगोलाच्या विविध शाखा स्पष्ट करा. (१०)
ब. मानवी भूगोलाचे स्वरूप आणि व्याप्ती सांगा. (१०)
क. मानव पर्यावरण संबंध, निश्चयवाद यावर टिपन्नी लिहा. (१०)

प्र. २. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

अ. जागतिक लोकसंख्या बादलाचा कल चर्चा करा. (१०)
ब. अतिरिक्त लोकसंख्याची संकल्पना देऊन त्याच्या समस्या स्पष्ट करा. (१०)
क. लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत सुबक आकृतीच्या सहाय्याने वर्णन करा. (१०)

प्र. ३. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

अ. नागरी आणि ग्रामीण वस्तीची संकल्पना स्पष्ट करा. (१०)
ब. नागरी वस्तीचे कार्यात्मक वर्गीकरण लिहा. (१०)
क. प्रारूपाच्या आधारावर ग्रामीण वस्तीचे प्रकार वर्णन करा. (१०)

प्र. ४. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

अ. स्थलांतराची व्याख्या सांगून स्थलांतराचे प्रकार स्पष्ट करा. (१०)
ब. स्थलांतरावर परिणाम करणारे घटक सांगा. (१०)
क. स्थलांतराचा आधुनिक कल आणि स्थलांतरितांच्या समस्या यावर चर्चा करा. (१०)

प्र. ५. खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

अ . नकाशा व्याख्या सांगून नकाशाचे प्रकार सांगा. (१०)
ब. 1: 1000000 प्रमाणपट्टी काढा. (१०)
क. खलील माहितीच्या आधारे २०११ च्या बीड जिल्ह्यातील वय व लिंग दर्शक मनोरा काढा व विश्लेषण करा. (१०)

वय गट	पुरुष (000)	स्त्री (000)
0-15	20.41	19.14
16-30	13.94	12.54
31-40	6.23	5.98
41-50	5.02	4.51
51-60	3.35	2.93
60 पेक्षा अधिक	3.31	3.18

ड. तुम्हास पुरवलेल्या माहितीच्या आधारे टिंब दर्शक नकाशा काढा (परिशिठ पान पहा) (१०)

****

(P.T.O)

RATNAGIRI DISTRICT

Appendix - 1 (परिशिष्ट १)

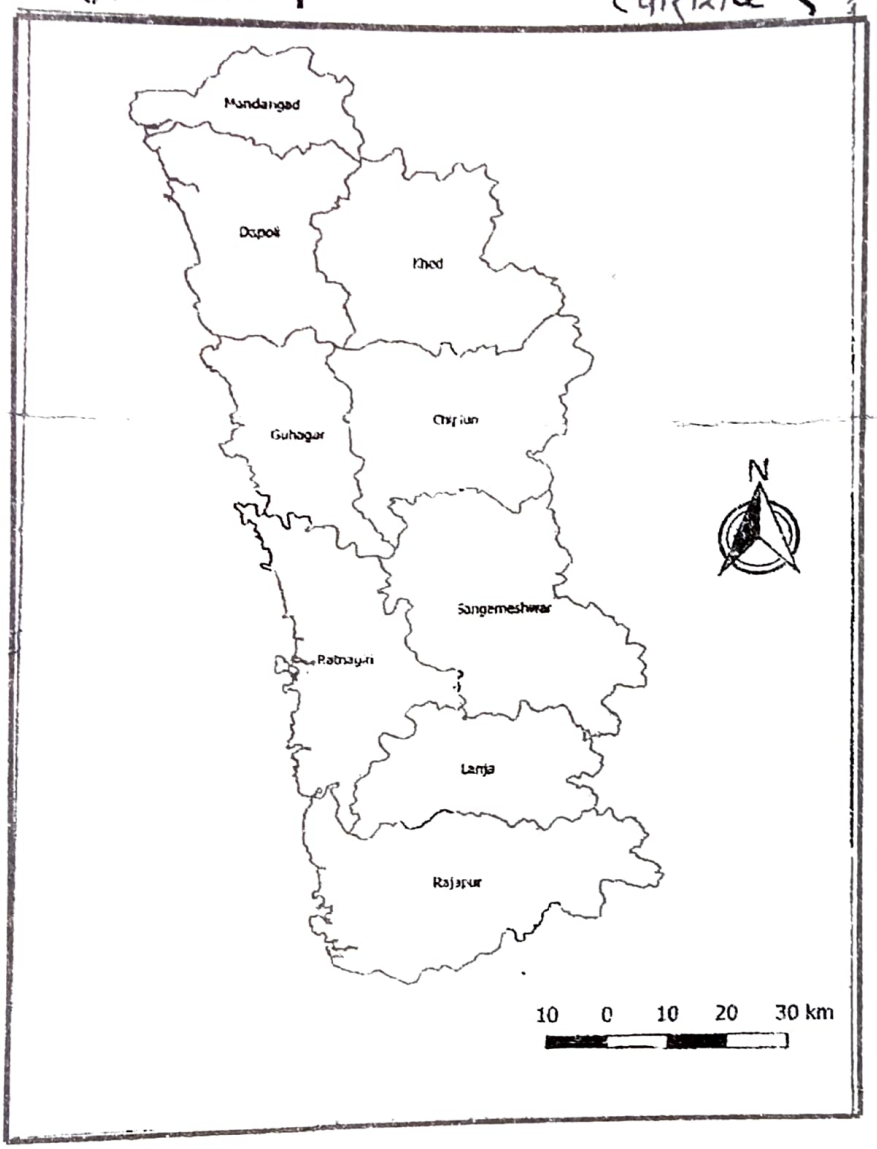

प्रमाण / Scale =

1 Dot/टिंब :

Ratngiri Population 2011			
Sr.No.	**Tahsil**	**Population**	**No. Of Dot**
1	Mandangad / मनडनगड	62,123	
2	Dapoli / दापोली	1,62,627	
3	Khed / खेड	1,64,723	
4	Chiplun / चिपळूण	2,23,983	
5	Guhagar / गुहागर	1,23,209	
6	Ratnagiri / रत्नागिरी	2,43,220	
7	Sangmeswar / संगमेश्वर	1,98,343	
8	Lanja / लांजा	57,001	
9	Rajapur राजापूर	84,974	

FYBA
7/11/23

M071123F38

वेळ – ३ तास

एकूण गुण – १००

सूचना – १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ ला. जागतिकीकरणातील समकालिन प्रश्नांचा वेध घेणारी कथा म्हणून 'हा खेळ आयडेंटिटी थेफ्टचा' कथेचे परीक्षण करा. २०

किंवा,

'कथारंग' या कथासंग्रहाची वैशिष्टये सविस्तर विशद करा.

प्रश्न २ रा. 'मांजरींनाही घर असतं' या कथेचे आशयविश्व स्पष्ट करा.

किंवा

राजकारणावर भाष्य करणारी कथा म्हणून 'हॅरीचं हसू' कथेचे मूल्यमापन करा. २०

प्रश्न ३ रा. खालीलपैकी **कोणत्याही दोन** टीपा लिहा. १०

१) 'गिव्ह हिम अ चान्स' – शीर्षकाची यथार्थता.

२) पकूमावशीचे व्यक्तिचित्र.

३) 'रोहित' – एक दलित कथा.

४) 'भूक' कथेतील आदिवासींचे दु:ख.

प्रश्न ४ था. १) मराठी लेखनाचे अनुस्वारविषयक नियम लिहा. ०५

किंवा,

मराठी लेखनाचे संकीर्ण (इतर) नियम लिहा.

२) पुढील विरामचिन्हे कशी लिहितात, केव्हा वापरतात ते प्रत्येकाच्या उदाहरणासह विशद करा. ०५

स्वल्पविराम, प्रश्नचिन्ह, उद्‌गारचिन्ह, दुहेरी अवतरणचिन्ह, अपूर्ण विराम.

किंवा,

योग्य विरामचिन्हे वापरून पुढील वाक्ये पुन्हा लिहा.

१) प्र के अत्रे प्रसिद्ध लेखक आहेत

२) बापरे काय अफाट जनसागर जमलाय

(PTO)

३) निखिल काय हे चटकन आवर

४) ढग खूप गर्जत होते पण पाऊस पडला नाही

५) मुंबई महाराष्ट्राची आर्थिक राजधानी आहे

प्रश्न ५ वा. खालीलपैकी **एका विषयावर** वर्तमानपत्रासाठी वृत्तलेखन करा. १०

१) शहरातून निघालेली एडस् निर्मूलन रॅली.

२) प्रसिद्ध मराठी लेखकाला ज्ञानपीठ पुरस्कार प्राप्त.

प्रश्न ६ वा. खालीलपैकी **एका विषयावर** वृत्तांतलेखन करा. १०

१) महाविद्यालयाचे वार्षिक स्नेहसंमेलन.

२) महाविद्यालयात साजरा झालेला 'वर्षा महोत्सव'.

प्रश्न ७ वा. खालीलपैकी **कोणत्याही एका** विषयावर अर्जलेखन करा. १०

१) शाळेच्या मुख्याध्यापक पदासाठी अर्जलेखन करा.

२) एका खाजगी कंपनीत जनसंपर्क अधिकारी पदासाठी अर्जलेखन करा.

प्रश्न ८ वा. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा. १०

There are three basic things that man requires – food, clothings and shelter. Man has always worked hard for these things. In fact, while satisfying these needs, prehistoric man laid the foundations of civilization. He learned to make weapons to kill animals for his food and tools to help make clothing and shelter.

किंवा

In an educationally backward country the cinema can and should be used for mass education. But this is only one side of the coin. The abuses of Cinema are not fewer than its uses. Romantic films which make us temporarily forget our hard life, may also make us day–dreamers. Such films affect young boys and girls especially till they confuse the real world with the film world.

XxxXXX

M071123F39

FYBA
7/11/23

समय- ३ घंटे

पूर्णांक -१००

सूचना - १) सभी प्रश्न अनिवार्य है |

२) उत्तर पुस्तिकापर प्रश्न क्रमांक / उपप्रश्न क्रमांक अवश्य लिखे |

प्रश्न १) निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए | २०

अ) " आज का हमारा दैनिक कितना अपठ्य है,
आज का हमारा मानव कितना सुसंस्कृत है,
कितना महान है, कितना असभ्य है |"

अथवा

तुम मांस-हिन, तुम रक्तहीन,हे अस्थि-शेष ! तुम अस्थिहीन,
तुम शुद्ध-बुद्ध आत्मा केवल, हे चिर पुराण, हे चिर नवीन !"

ब) "अरे राम! बिल्ली तो मर गई, माँ जी, बिल्ली की हत्या बहू से हो गई, यह तो बुरा हुआ |"

अथवा

" अनागत भविष्य के लिए भयभीत कलश क्षुब्ध हो उठा | वह साधु की पूजा करके लौट आया | राधा अपने जीवन उपवन में उतरी |

प्रश्न २) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए | ३०

अ) 'भारत माता का मंदिर" कविता में राष्ट्र प्रेम की भावना किस प्रकार अभिव्यक्त हुई है?

अथवा

'रीढ की हड्डी' इस कविता का संदेश स्पष्ट कीजिए |

ब) 'मनोवृत्ति' कहानी के माध्यम से लेखक ने नारी के प्रति समाज की मनोविकृति पर किस प्रकार प्रकाश डाला है?

अथवा

'ठेस' कहानी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए |

प्रश्न ३) निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए | १०

अ) 'पुष्प की अभिलाषा' कविता में त्याग और बलिदान की भावना अथवा 'सब जीवन बिता जाता है' कविता का संदेश |

ब) 'निष्काशित' कहानी के रामेश्वर राय अथवा 'प्रलय की रात्रि' कहानी के साधुराम |

प्रश्न ४) निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर **एक** वाक्य में उत्तर लिखिए | १०

१) पुष्प किस घर इतराना नहीं चाहता ?

२) भारतमाता के आँगन में हम सब में कौन-सा नाता है?

३) जीत का सौदा किस प्रकार किया जाता है?

४) कवि कौन-सी भाषा का दैनिक पढ रहा था?

५) 'सब जीवन बीत जाता है' इस कविता के रचनाकार कौन है?

६) रामू की बहू घर भर में किससे घृणा करती थी?

७) मोहन कुमार ने रामेश्वर राय को कितने रुपए रिश्वत देनी चाही?

८) धनंजय कौन-सी कक्षा में अव्वल आया था?

९) जूट का काम किसकी कोठी घर होता था ?

१०) पिताजी के साथ घर में कौन आयी थी ?

प्रश्न ५) आपके घर का बिजली का बिल इस महिने सामान्य से चार गुना अधिक आया है| इसकी शिकायत आपके नजदीक के विदयुत मंडल से करे| १०

अथवा

पीएच.डी डिग्री प्राप्त करने पर अपने मित्र को बधाई पत्र लिखिए|

प्रश्न ६) अ) निम्नलिखित सभी प्रश्नों के उत्तर लिखिए|

१) निम्नलिखित वाक्यों में संज्ञा शब्द पहचानकर लिखिए| ०२

अ) शामल के पास एक गुडीया थी|

ब) सचिन के घर के सामने एक बगीचा है|

२) निम्नलिखित वाक्यों में से सर्वनाम शब्द पहचानकर लिखिए| ०२

अ) वे सब नहीं खेलेंगे|

ब) तुम क्या खा रहे हो|

३) निम्नलिखित वाक्यों में से विशेषण शब्द पहचानकर लिखिए| ०२

अ) यह पथरीला रास्ता है|

ब) उसका कोट पुराना था|

४) निम्नलिखित वाक्यों में से क्रिया शब्द पहचानकर लिखिए| ०२

अ) राहुल खेल रहा था|

ब) विराट किताब पढ रहा है|

५) निम्नलिखित शब्दों के शुद्ध रुप लिखिए| ०२

अ) परभू ब) गोरव |

प्रश्न ६) ब) निम्नलिखित परिछेद का हिन्दी में अनुवाद कीजिए| १०

P.V.Sindhu or Pusarla Venkata Sindhu is an ace shuttler silver medalist at 2016 Rio Summer Olympics. This young badminton player from Andhra Pradesh was born to Volleyball players.P.V. Ramana and P.Vijaya in the year 1995. Her father was honoured with Arjun Award for having displayed excellence in his sport. one of the youngest and talented badminton players of the contemporary times.Sindhu created history by reaching the finals afte beating Japan's Nozomi Okuhara in the women's singles Semi-final in the Rio Olympics. she won a silver medal in the final. while the gold was taken by spain's Carolina Narin. Among the other noteworthy honours that sindhu as received are the Padmashri in 2015, which is the fourth highest civilian award of india. In 2016 she received the Rajiv Gandhi Khel Ratna Award.

****

M08112314?

FYBA
8/11/23

Marks- 100 Duration-3hrs

Note- 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q.1 Write short notes on the following (Any Four) (20)

1. Type of plot in a short story
2. Setting in a short story
3. Importance of Autobiography as a literary form
4. Type of characters in a short story
5. Features of prose writing
6. Development of essay

Q.2. A) Show how Baburao Bagul represents a picture of a patriarchal society in "Mother" (20)

Or

B) Elaborate on the use of irony in "The Cop and the Anthem" by O' Henry.

Q.3. A) Describe how Emerson states the importance of self-reliance in his essay "Self-reliance" (20)

Or

B) Critically appreciate the contribution of Sir Francis Bacon with reference to "Of marriage and Single Life" and "Of revenge"

Q.4. Write short notes on the following (Any Two) (20)

1. Character of Mini
2. Character of Soapy
3. Character of Balu
4. The Jew bird

Q.5. Write short notes on the following (Any Two) (20)

1. Shobha De's regret about Arundhati
2. Advantages of being single according to Sir Francis Bacon
3. Self- Reliance according to Emerson
4. Good Leader according to Bagchi

----------X----------

FYBA-
8/11/23

MOX112 3P46

वेळ ०३ तास गुण १००

सूचना - १) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न १ अ) नाटक या साहित्य प्रकाराचे स्वरूप स्पष्ट करा . (२०)

किंवा

ब) नाटक या साहित्य प्रकाराचे घटक सांगून; नाटकाचे कोणतेही दोन प्रकार लिहा.

प्रश्न २ अ) देवबाभळी या नाटकाची वैशिष्ट्ये साधार स्पष्ट करा. (२०)

किंवा

ब) देवबाभळी या नाटकातून अवलाईचे दुख कसे व्यक्त होतो ते सविस्तर लिहा .

प्रश्न ३ अ) माझं घर या नाटकातील विभाच्या व्यक्तिमत्वाचे विविध पैलू स्पष्ट करा . (२०)

किंवा

ब) जयंत पवार यांच्या माझं घर या नाटकाचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न ४. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील एक टीप लिहा. (३०)

अ गट	१) नेपथ्य व प्रकाश योजना	२) नाटकाचे रचनात्मक प्रकार
ब गट	१) लखूबाईचे व्यक्तिमत्व	२) देबाभळीतील आवलाईचे पती
क गट	१) माझं घर नाटकातील संवाद	२) माझं घर नाटकातील दिनेश

प्रश्न ५ .) पुढील प्रश्नांपैकी कोणतेही पाच प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा . (१०)

१) देवबाभळी या नाटकात कोणाच्या अभंगांचा वापर केला आहे ?
२) देवबाभळी या नाटकात कोणत्या नदीचा उल्लेख आहे ?
३) आवलाईसह कुणाचं दुःख देवबाभळीत व्यक्त होते ?
४) आवलाईच्या पायात रुतलेला काटा कोण काढतो ?
५) विभाच्या पतीचे नाव काय ?
६) दिनेशच्या आईचे नाव काय ?
७) उर्मिला या पात्राचे दिनेशशी काय नाते आहे ?
८) विभाचा भाऊ कुठे राहतो ?

FYBA.
8/11/23

M081123F45

समय – ३ घंटे कुल अंक – १००

सूचना – सभी प्रश्न छूडाना अनिवार्य है ।

प्रश्न १. संदर्भसहित व्याख्या स्पष्ट कीजिए । २४

अ) ऐसे ही इन दोनों को बचाना, यही मेरी भिक्षा है ।

अथवा

मै रियासत के लिए पंडित जानकीनाथ को दीवान पद पाने पर बधाई देता हूँ ।

ब) घूमना भी एक प्रकार का व्यायाम है और इसी कारण मेरा शरीर थोडा– बहुत सुसंगठित हो गया है ।

अथवा

बहिन ने मेरे जीवन में अन्नपूर्णा होकर प्रवेश किया था ।

प्रश्न २. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए । ३०

अ) 'चित्र का शिर्षक' कहानी में जयराम – नीता का चरित्र – चित्रण कीजिए ।

अथवा

'दिल्ली में एक मौत' कहानी के परिवेश को स्पष्ट कीजिए ।

ब) 'सद्‌गुरू का कहना' निबंध का व्यंग्य स्पष्ट कीजिए ।

अथवा

बादशहा शाहजहाँ के दु:ख को प्रकट कीजिए ।

प्रश्न ३. निम्नलिखित दोनों प्रश्नों में से किसी **एक** को छूडाइए । १५

अ) 'बहादुर' नौकर का चरित्र – चित्रण कीजिए ।

अथवा

ब) 'मेरी अंडमान यात्रा' का अपने शब्दों में वर्णन कीजिए ।

प्रश्न ४. टिप्पणियॉ लिखिए । १६

अ) 'बेटी' कहानी में वसुधा – मुन्नी का प्रेम ।

अथवा

'परदेसी' कहानी का आशय ।

PTO

ब) 'समाज सेवा' का मुख्य संदेश ।

अथवा

हंस – हंसिनी का संवाद ।

प्रश्न ५. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में दीजिए । १५

१) लहनासिंह का फौज में सेनापति कौन था?

२) देवगढ में युवक कौनसा खेल खेलते थे ?

३) नीता के पति का नाम क्या था ?

४) दिल्ली में किसकी मौत हुयी थी ?

५) 'बहादुर' कहानी किसने लिखी है?

६) कौमुदी की शादी हो पाती है या नहीं ?

७) मुन्नी अपनी बेटी को कहॉ पढाना चाहती है ?

८) इलाहाबाद घूमने कौन आये थे ?

९) म. गांधी का पुरा नाम क्या था ?

१०) रंभा कौन थी ?

११) लेखक ने बहन को कौनसी उपाधि दी ?

१२) 'सद्गुरू का कहना है' यह व्यंग्य निबंध किसने लिखा है ?

१३) 'सेल्युलर जेल' का पुराना नाम क्या था ?

१४) 'ताजमहल' किसकी याद में है ?

१५) 'हँसिनी की भविष्यवाणी' यह कौनसा गद्य प्रकार है ?

XXXXXXX